

Ny kurs for rusmidler

Flere internasjonale aktører tenker nytt innenfor rusfeltet. Norske leger, med Legeforeningen i spissen, bør være med på utviklingen.

Internasjonalt er ruspolitikken i endring, og forskning har vist at tradisjonelle rusmidler kan benyttes til terapeutiske formål. Begge disse strømningene trekker leger og helsepersonell inn i en ny rolle som aktører på rusfeltet.

Helseminister Bent Høie og Hadia Tajik, nestleder i Arbeiderpartiet, har tatt til orde for en omlegging av ruspolitikken (1, 2). Begge ser til Portugals avkriminalisering og kommisjonsordning for erfaring og inspirasjon.

Når dagens forbudspolitikken blir dreid mot en skadeforebyggende politikk, vil tiltak som nøktern rusopplysning og utdeling av testsett være aktuelle virkemidler for å beskytte brukerne. Dette vil i så fall være fortsettelsen av en historisk tendens i retning av skadereduserende tiltak (3).

Det vil antageligvis også gjøre brukerne mer åpne om sin rusbruk overfor leger og helsepersonell. Det er ønskelig. Samtidig vil det by på nye utfordringer, spesielt siden det ifølge Legeforeningen i 2011 er en «alvorlig mangel på leger med god nok kompetanse på rusfeltet» (4).

Internasjonal enighet om ruspolitisk reform

Internasjonalt har aktører som Verdens helseorganisasjon, UNAIDS, FNs utviklingsprogram, FNs menneskerettighetsråd og flere medisinske tidsskrifter rådet til ruspolitisk reform (5).

Fiona Godlee, sjefredaktør i *BMJ*, skrev i en lederartikkel at «krigen mot narkotika har feilet, og leger burde lede arbeidet for ruspolitiske reformer» (5). Dette fordi «leger og deres ledere har et etisk ansvar for å fremme individ- og folkehelse, menneskerettigheter og verdighet» (5).

Bakgrunnen var en rapport fra the Johns Hopkins-Lancet Commission, som har hentet ruspolitiske erfaringer fra land som Tsjekkia, Nederland, Sveits og Portugal (6). For å nå målene medlemslandene i FN har gått inn for, foreslo kommisjonen først og fremst en avkriminalisering av bruk, besittelse og salg av brukerdoser, kombinert med forsterkning av medisinske og sosiale alternativer til juridiske sanksjoner. Kommisjonen støttet også en gradvis omlegging mot et regulert marked for rusmidler.

Parallelt med endringer i ruspolitikken ser vi en fornyet interesse for forskning på rusmidler til medisinske formål. Det amerikanske Food and Drug Administration godkjente nylig fase 3-studier av MDMA

(virkestoffet i ecstasy) mot posttraumatisk stresslidelse etter flere lovende fase 2-studier (7). To nylig publiserte fase 2-studier viste vedvarende og lovende antidepressiv og angstdempende virkning av det psykedeliske stoffet psilocybin i kombinasjon med psykoterapi hos pasienter med kreftrelatert psykososial lidelse (8, 9).

Både MDMA og psilocybin står i narkotikaforskriften, men begge anses som tryggere rusmidler enn alkohol og tobakk (10).

Norske legers rolle

Det er betimelig at vi i Norge har opprettet spesialisering innen rus- og avhengighetsmedisin. Behovet for kompetanse strekker seg likevel utover én enkelt spesialitet. Både fordi det er nærliggende å anta at

«Parallelt med endringer i ruspolitikken ser vi en fornyet interesse for forskning på rusmidler til medisinske formål»

flere rusgivende stoffer vil bli godkjent som legemidler og fordi rusbruk omfatter alt fra alvorlig misbruk og avhengighet til problemfri bruk.

Vi ser ingen grunn til at Legeforeningen skal vente på forespørsel fra Helse- og omsorgsdepartementet for å veilede en ruspolitisk endring. Selv om rusproblematikken på det nåværende tidspunkt befinner seg i skjæringsfeltet mellom helse og jus, er det likevel et hovedanliggende innen folkehelsearbeid.

Ifølge Legeforeningens prinsippprogram skal foreningen fremme tiltak for folkehelsen og arbeide med helsepolitiske spørsmål (11). Med den forskningen og de internasjonale erfaringene som foreligger mener vi det er god grunn til å fronte en kunnskapsbasert endring. Som medisinsk redaktør Ketil Slagstad nylig skrev i Tidsskriftet «har vi [leger] både kunnskap og ansvar – noe som bør gjøre oss ledende i kampen for en mer human ruspolitikk» (12).

For øyeblikket står leger generelt og Legeforeningen spesielt på sidelinjen, mens andre diskuterer fremtidens ruspolitikk.

Andreas Wahl Blomkvist

andreas.wahl@gmail.com

Fredrik Eika

Sverre Eika

Maria Mowé

Lowan Stewart

Wasim Zahid

Stig Wilhelm Asplin

Andreas Wahl Blomkvist (f. 1989) er medisinstudent og forsker ved Aalborg Universitet. Han var redaktør for *Æsculap* i 2016.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Fredrik Eika (f. 1989) er medisinstudent ved Aalborg Universitet.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Sverre Eika (f. 1965) er medisinsk faglig ansvarlig lege ved 24sju.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Maria Mowé (f. 1986) er psykolog.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Lowan Stewart (f. 1975) er spesialist i akuttmedisin og ansatt ved akuttmottaket ved CSV Hospital, Santa Fe, USA.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Wasim Zahid (f. 1975) er lege i spesialisering ved Kardiologisk avdeling, Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Stig Wilhelm Asplin (f. 1956) er spesialist i allmennmedisin og i samfunnsmedisin og ansatt ved Skøyen Helsesenter.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Litteratur

1. Høie B. Hjelp, ikke straff, narkotikabrukere. Dagbladet 5.10.2016. www.dagbladet.no/kultur/hoie-hjelp-ikke-straff-narkotikabrukere/63942984 (12.12.2016).
2. Gimse LM. Tajik roser Høie: – Dette er et gledelig initiativ. Dagbladet 5.10.2016. <http://www.dagbladet.no/nyheter/tajik-roser-hoie---dette-er-et-gledelig-initiativ/63945213> (12.12.2016).
3. Schjøtz A. Rus og rusmiddelpolitikk i Norge: Et historisk tilbakeblikk. Oslo: Den norske legeforening, 2012. [http://legeforeningen.no/PageFiles/103758/Rus%20og%20ruspolitikk%20i%20Norge%20-%20et%20historisk%20tilbakeblikk%20\(Oppdatert%202016\).pdf](http://legeforeningen.no/PageFiles/103758/Rus%20og%20ruspolitikk%20i%20Norge%20-%20et%20historisk%20tilbakeblikk%20(Oppdatert%202016).pdf) (12.12.2016).

4. Legeforeningen. Høringsuttalelse – Stoltenberg-utvalget: Rapport om narkotika. 19.1.2011. <http://legeforeningen.no/Legeforeningen-mener/Horingsuttalelser/2011/horing-stoltenbergutvalget-rapport-om-narkotika/> (14.12.2016).
5. Godlee F, Hurley R. The war on drugs has failed: doctors should lead calls for drug policy reform. *BMJ* 2016; 355: i6067.
6. Csete J, Kamarulzaman A, Kazatchkine M et al. Public health and international drug policy. *Lancet* 2016; 387: 1427–80.
7. Philipps D. FDA agrees to New Trials for Ecstasy as Relief for PTSD Patients. *The NY Times* 29.11.2016. www.nytimes.com/2016/11/29/us/ptsd-mdma-ecstasy.html?WT.nav=top-news&action=click&clickSource=story-heading&em_pos=large&emc=edit_nn_20161130&hp&module=second-column-region&nl=morning-briefing&nid=73942927&pgtype=Homepage®ion=top-news&r=2 (12.12.2016)
8. Griffiths RR, Johnson MW, Carducci MA et al. Psilocybin produces substantial and sustained decreases in depression and anxiety in patients with life-threatening cancer: A randomized double-blind trial. *J Psychopharmacol* 2016; 30: 1181–97.
9. Ross S, Bossis A, Guss J et al. Rapid and sustained symptom reduction following psilocybin treatment for anxiety and depression in patients with life-threatening cancer: a randomized controlled trial. *J Psychopharmacol* 2016; 30: 1165–80.
10. van Amsterdam J, Nutt D, Phillips L et al. European rating of drug harms. *J Psychopharmacol* 2015; 29: 655–60.
11. Legeforeningen. Prinsippprogram 1.9.2015–31.8.2019 for Den norske legeforening. 28.5.2015. <http://legeforeningen.no/Om-Legeforeningen/Organisasjonen/Prinsipp-og-arbeidsprogram/Prinsipp-og-arbeidsprogram-2015-2019/> (12.12.2016).
12. Slagstad K. Stoff, straff og sosial smitte. *Tidsskr Nor Legeforen* 2016; 136: 1871.

Mottatt 14.12. 2016, første revisjon innsendt 27.12. 2016, godkjent 5.1. 2017. Redaktør: Ketil Slagstad.

Publisert først på nett.